צד א מיי' פ"ה מהל' סוכה הל' ז טוש"ע א"ח סי' תרכט סעיף יח:

רבינו חננאל

ושני נסרים אין מצטרפין, ר' מאיר אמר נסרין כסדינין. ואקשינן אליבי' דרב, אם אלו הנסרין בכל אחד יש בו ד' טפחים למה צריכין צירוף, ד' טפחים ויותר מד' דינם אחד, צירוף למה לי אף על גב דלא מצטרפי פסולין הן. ומשני רב לעולם דאית בהן בכל אחד [ד' טפחים, והאי] דקתני מצטרפין שניש בין כולם ד' אמות שהם] פוסלין אסוכה כדבענן למימר [סכך פסול] פוסל מן הצד בד' אמות, כדתנן בית שנפחת וסיכך על גביו כו'. **תניא** ברב סיככה בנסרין של ארז שאין בהן ד' טפחים כשרה. ר' מאיר פוסל ור' יהודה מכשיר. **תניא כשמואל** סיככה בנסרין שיש בהן ד' טפחים פסולה, ושאין בהן ד' טפחים, ר' מאיר פוסל ור' יהודה מכשיר. והלכה כרבי יהודה. ומודה ר' מאיר שאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר שמניח פסל ביניהם כו'. ואע"ג דקימא לן רב ושמואל הלכתא כרב באיסורי, והא איסורי היא, אלא כיון דחזינן רבנן בתראי דשקלי וטרי בהני נסרין דאית בהו ארבעה טפחים אם הפכן בצדיהן וסיכך בהן פסולה או כשרה, ופשט בה נמי רב נחמן פסולה ואוקימנא נעשו כשפודרין של מתכת, שמענן מינה מדפליגי בהפכן על צדיהן מכלל שאם סיכך בהן (כרבנן) [כדרבן] דברי הכל פסולה. וסוגיא דשמעתא לפסילותא ריהטא. והא נמי דתניא ושאינה מחזקת ראשו ורובו ושולחנו, או שנפרץ בו כדי שיזדקר הגדי בבת [אחת], או שנתן עליה נסר שרחב ד' טפחים אף על פי שלא הכניס לתוכה אלא ג' פסולה. ואוקימנא כגון (דאית בה כפי) [דאותבה בפי] הסוכה, והכניס מן הנסר שלשה בסוכה וטפח חוץ לסוכה, דהויא ליה האי טפח פסל היוצא מן הסוכה, וסבר האי תנא פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה.

אי דאית בהו ארבעה למה להו לאצטרופי. לההוא ליצנא דאמר רב לקמן דבאמצע פוסל באמרבעה פריך דלאידך ליצנא דאמר דאפילו באמצע אינו פוסל אלא באמרבע אמות לא קשיא מידי[א]: **מצטרפין לארבע אמות.** ולרבי יהודה אין מצטרפין דאפילו מכוסה כולה בהן כשרה: **ומודה** רבי מאיר שאם **יש בין נסר לנסר כמלא נסר.** אינסר שיש בו ארבעה נמי קאי כדמוכח לקמן דפריך מינה לשמואל דאמר סכך פסול באמצע פוסל באמרבעה והכי נמי הוה מצי למיתני ומודה רבי יהודה[ב] והא דנקט רבי מאיר רבותא היא כדפירש בקונטרס דאפילו רבי מאיר דמחמיר מודה בהא ועוד משום דעיקר ומודה אאין בהן אמרבעה דאיפליגו בהו קאי ודוקא נקט בין נסר לנסר כמלא נסר דאי איכא פחות אע"פ שסכך פסול בפחות מד' יציעים מתחתיו היכא דמקום הפסול מרובה גרע ומיהו בנסר אמרבעה למאי דמוקי לה לשמואל לקמן בסוכה בת ח' אמות מצומצמות דכי יהיב נסר ופסל עד אמצעה מהאי גיסא וחוזר ומתחיל מלדה השני ונותן תחלה נסר ואחר כך פסל דהוו להו שני פסלים באמצע דאיכא בהו הכשר סוכה בשאר הפסלים לא נפקא מינה מידי בין כמלא נסר לפחות ממלא נסר דאי משום הכשר סוכה שבאמצע אפילו כל השאר מכוסה בנסרים עד הדופן אמרינן דופן עקומה ואי משום להכשיר שאר הפסלין שבין נסר לנסר הוו להו בנאמצעה דאמר שמואל באמצע באמרבעה א"כ אינו מועיל וזהו כללו של דבר דנסר ופסל כמלא נסר בנסרים פחותים מאמרבעה אפילו כל הסוכה עשויה כן כשרה אפילו תחת הנסרים ואפילו לרבי מאיר דהא ליכא אמרבעה במקום אחד וכי פסיל להו ר' מאיר היכא דאיכא תרתי נסרים בהדדי דמצטרפין שני הנסרים לאמרבעה[ג] אי נמי היכא דליכא בין נסר לנסר כמלא נסר דלא הוי מחצה על מחצה[ד] והיכא דנסרים רחבים אמרבעה ויש בין נסר לנסר כמלא נסר לרב דאמר לקמן בין מן האמצע בין מן הצד אינו פוסל אלא בד' אמות מיתוקמא הך בריתא דעבידא כולה כי וכשרה תחת הפסל ולא תחת הנסר[ה] ולשמואל מיתוקמא כששני הפסלים באמצע וליכא אמרבע אמות עד הדופן וכולה פסולה אף תחת הפסלים מון מתחת שני הפסלים שבאמצע דכשרה:

הפכן על צידיהן. אליבא דרב לא מיתוקמא הך פלוגתא דאמורא אלא כרבי מאיר ובראבים אמרבעה וקיימא לן בפרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מו:) ר' מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה אבל לשמואל מיתוקמא שפיר בכולי עלמא ומתוך כך נראה להלכה כשמואל אף על גב דבעלמא הלכה כרב באיסורי ועוד לקמן פ' לולב הגזול (דף לו:) דקאמר רבי יהודה סוכה אינה נוהגת אלא באמרבעה מינין שבלולב ופריך מהכיא בריתא דתניא כוותיה דשמואל דקתני סיככה בנסרים של ארז ולא מייתי מהכיא דתניא כוותיה דרב שמע מינה הא דשמואל עיקר: רבי

שני נסרין אין מצטרפין ר' מאיר אומר אף נסרין כסדינין בשלמא לשמואל דאמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה מאי מצטרפין מצטרפין לארבעה אלא לרב דאמר בשיש בהן ארבעה מחלוקת אבל אין בהן ארבעה דברי הכל כשרה ה"ד אי דאית בהו ארבעה למה להו לאיצטרופי אי דלית בהו ארבעה אמאי והא קנים בעלמא נינהו לעולם דאית בהו ארבעה ומאי מצטרפין מצטרפין לארבע אמות מן הצד לישנא אחרינא בשלמא לשמואל דאמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה מאי מצטרפין מצטרפין לארבע אמות מן הצד אלא לרב בשלמא לר' מאיר מאי מצטרפין מצטרפין לארבע אמות מן הצד אלא לר' יהודה דאמר אפי' יש בהן ארבעה כשרה מאי אין מצטרפין קנים בעלמא נינהו איידי דקאמר ר' מאיר מצטרפין אמר רבי יהודה אין מצטרפין תניא כוותיה דרב תניא כוותיה דשמואל תניא כוותיה דרב [ו]סככה בנסרים של ארז שאין בהן ארבעה דברי הכל כשרה יש בהן ארבעה רבי מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר א"ר יהודה מעשה בשעת הסכנה שהביאנו נסרים שהיו בהן ארבעה וסיככנו על גבי מרפסת וישבנו תחתיהן אמרו לו [ז]משם ראיה אין שעת הסכנה ראיה תניא כוותיה דשמואל [ח]סככה בנסרים של ארז שיש בהן ארבעה דברי הכל פסולה אין בהן ארבעה ר' מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר ומודה רבי מאיר שאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר שמניח [ט]פסל ביניהם וכשרה ומודה רבי יהודה שאם נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים כשרה ואין ישנים תחתיו והישן תחתיו לא יצא ידי חובתו אתמר הפכן על צידיהן רב הונא [י]אמר פסולה ורב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי כשרה איקלע רב נחמן לסורא עול לגביה רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי ליה הפכן על צידיהן מהו אמר להו פסולה נעשו כשפודין של מתכת אמר להו רב הונא לא אמרי לכו אמרי[יא] כוותי אמרו ליה ומי אמר לן מר טעמא ולא קבלינן מיניה אמר להו ומי [יב]בעיתו מינאי טעמא ולא אמרי לכו לימא מסייע ליה אינה מחזקת כדי ראשו ורובו ושולחנו או שנפרצה בה פרצה כדי שיזדקר בה גדי בבת ראש או שנתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים אע"פ שלא הכנים לתוכה אלא שלשה טפחים פסולה היכי דמי [יג](מאי) לאו כגון שהפכן על צידיהם לא הכא במאי עסקינן כגון דאנחה אפומא דמטללתא דעייל תלתא לגיו ואפיק חד לבר דהוה ליה פסל היוצא מן הסוכה וכל פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה:

מתני'

שני נסרים אין מצטרפין. לפוסלה דאפילו כולה מסוככת בהן כשרה ור' יהודה היא: **בשלמא לשמואל כו'.** מוקמת להך פלוגתא נמי בשאין בהן ד' וקאמר רבי יהודה שני נסרים של שלשה טפחים ואע"ג דנפיק ממורת לבוד אין מצטרפין לפוסלה שאף כולה מסוככין בהן ורבי מאיר אומר נסרים מצטרפין לארבעה אם באמצע סוכה הן לפוסלה: **למה לי לאצטרופי.** דקא אמר ר"מ נסרים כסדינין ומצטרפין חדא מינייהו פסלה לה: **קנים בעלמא נינהו.** דהא אמר רב אין בהן ארבעה דברי הכל כשרה: **לד' אמות מן הצד.** דמן הצד אין סכך פסול פוסל אלא בד"א דבגיר מהכי גמירי דופן עקומה וקאמר רבי יהודה שני נסרים של ארבעה ארבעה וכן סילד והולך עד ד"א אין מצטרפין שאף כולה לאוי לסכך בהן דלית ליה גזרת תקרה: **בשעת הסכנה.** שגזרו העובדי כוכבים גזרה[ט] על המלות: **והביאונו נסרים.** שאין הנכרים מכירין שתהא לשם סוכה: **ומודה ר' מאיר.** בין שיש בהן ארבעה בין שאין בהן ארבעה: **שאם יש בין נסר לנסר כו'.** ולקמן (דף יח.) מוקי לה בסוכה בת שמונה אמות מצומצמות דכי יהיב נסר ופסל עד אמצעה מהאי גיסא וחוזר ומתחיל מלדה השני ונותן נסר תחלה ואח"כ פסל כמו כן עד אמצעה הוו להו שני פסלים באמצע והן של שמונה טפחים ואיכא הכשר סוכה ונסרים שבה לא פסלי לה דאמרינן דופן עקומה עד הפסלים אאמצעיים: **פסל.** פסולת גורן ויקב דהוא סכך כשר. והכי נמי מצי למיתני ומודה רבי יהודה בהגך דאית בהו ארבעה דפוסלין שאם יש בין נסר לנסר כו' והאי דנקט רבי מאיר דמחמיר דוקא בהא: **ומודה רבי יהודה.** דאף על גב דאיהו מיקל בשאין בהם ארבעה מודה הוא בנסר אחד וכו' ארבעה שאם נתנו בסוכה מן הצד שאע"פ שהיא כשרה מן הצד על ידי דופן עקומה לא ייתן תחתיו: **הפכן על לידיהן.** נסרים שיש בהם ארבעה שסיכך בהן ולא הטיל רחבן על הסוכה אלא הסכיבן על לידן שהוא פחות מג': **פסולה.** כדמפרש לקמן דכיון דיש שם פסול עליהן נעשו כשפודין של מתכת הפסולין לסכך בכל ענין שהופכן: **כשרה.** דטעמא משום גזירת תקרה וכי האי גוונא לא עבדי אינשי תקרה: **עול לגביה רב חסדא ורבה.** לשאול אותו יאמר כדבריהם: **ושאינה מחזקת כדי ראשו ורובו ושולחנו גרסינן.** ול"ג אלא: **או שנפרצה בה פרצה.** בתחת הדפנות סמוך לקרקע: **שיזדקר גדי.** דהיינו שלשה טפחים: **בבת ראש.** בהליה ובריוח: **היכי דמי.** דרחב ארבעה ולא הכניס בו אלא שלשה: **לאו שהפכן.** כולן על לידיהן וסיככה כולה בהן: **דאנחה.** ונסר אחד דווקא קאמר: **אפומא דמטללתא.** אלא רוח רביעי שאין שם דופן דלפקיה מינייה ע"י דופן עקומה דהא אין כאן דופן אלא פתח ואע"ג דלא עייליי כולי' לתוך חלל דפנות הבדיים פסול דההוא טפח דאבראי מיחשב נמי כי סוכה דאלו סכך כשר הוה מותר ליתן שם ויוצא ידי סוכה דאמרינן לקמן (דף יט.) פסל היוצא מן הסוכה כי האי גוונא נידון כסוכה:

מתני'

מוסף רש"י

שני נסרין אין מצטרפין. לפוסלה משום גזירת תקרה, שאפילו כולה מסוככת בנסרים כשרה, ר' יהודה קאמר לה דאית ליה מסככין בנסרים (לקמן יח:). **אף נסרין כסדינין.** מצטרפין לציעור סכך פסול לפוסלה (שם). **משם ראיה.** בתמיה (לקמן בח.). ומודה ר' מאיר. בכל אלו שהוא פוסל בהן, ואשיש בהן ד' נמי קאי (לקמן יז:).

מוסף תוספות

א. דמצטרפין לד' אמות. תוס' הרא"ש. ב. אע"ג דהוא אינו מכשיר אלא בנסרים שאין בהם ארבעה וכשיש בהם ארבעה אסור אליבא דשמואל מ"מ מודה דכיון דמניח פסל ביניהן כשירה. המתפס. ג. וכן מוכח מדבעי ר' מאיר צירוף אלמא דבהד אין בו שום פסול. תוס' הרא"ש. ד. ואפילו למאן דפסיל גבי מקרה בשפודים או בארוכות המטה אם היה ריוח ביניהם כמותם דמוקי לי' דוקא ביוצא ונכנס, מכשיר הכא בשאינן רחבים ד' אם יש בין נסר לנסר כמלא נסר. שם. ה. כיון דאית בה ארבעה דהוא סכך פסול. המתפס.

א) לקמן יח: לז., **ב)** [שבת כט: וסם נסמן], **ג)** [לקמן יח: לז.], **ד)** [עי' תוספות לקמן לו: ד"ה ר' יהודה], **ה)** [בס"א: אמר], **ו)** [מגילה כג. מיר יט. סנהדרין יז:], **ז)** [בכ"י ליתא], **ח)** בס"ה: שגזרו גויים שמד,

מתני' תקרה שאין עליה מעזיבה. סתם תקרה בנסרים שיש בהן ארבעה: **מעזיבה.** לפת טיט ודומה לו במקרא בספר עזרא (נחמיה ג) **ויעזבו** את ירושלים עד החומה מלאוה מתוכה עפר להחזיק החומה: **ר' יהודה אומר.** ב"ש וב"ה נחלקו בדבר: **ב"ש אומרים.** אם בא ליטב תחתיה בשם סוכה: **מפקפק.** סותר ומנענע את כולן ואת"כ נוטל אחת מבינתים ונותן פסל במקומה ולקמן מפרש למה לי תרתי: **וב"ה אומרים מפקפק.** משום תעשה ולא מן העשוי ואין צריך לתת פסל. ורבי יהודה לטעמיה דמכשיר בנסרים שיש בהן ד' לסכך את כולה והיינו כרב ושמואל מתרץ לה לקמן בגמרא: **או נוטל אחת מבינתים.** ואינו צריך לפקפק דבהכי סגי דאיכא עשיה מעליא: **רבי מאיר אומר נוטל אחת מבינתים.** אבל לא יפקפק שאין פקפוק מועיל לו ור' מאיר לטעמיה דאמר אין מסככין בנסרים ועל ידי פסל שבינתייס מתכשרא. ולשמואל דאמר לקמן (דף יח:) סכך פסול בד' באמצע מיתוקמא כדפרישית לעיל דינהו שני פסלים באמצע ואין בו אלא ח' אמות דדופן עקומה אמרינן עד הפסלים ומפקינן להו לנסרים מן הסוכה אי נמי סגירא ליה כרב דאמר לקמן (שם) סכך פסול בין מן הצד בין מן האמצע באמצע אמות הלכך לא פסלי נסרים שבינתים דליכא שיעור פסול ביחד: **גמ' בשלמא ב"ה טעמייה משום תעשה ולא מן העשוי.** בפסול וכן מן העשוי לבית ולא לסוכה שאין שם סוכה עליו גזרת תקרה ליתי להו במסכך בנסרים ואפילו בני ארבעה: **אלא ב"ש.** דבעו תרתי: **אי משום גזרת תקרה.** אית להו דאין מסככין בנסרים משום הכי לא מהני פקפוק: **והכי קאמרי הו'.** כלומר לא מהני פקפוק אלא נטילה אחת מבינתים דאיכא מעשה מעליא וגזרת תקרה נמי בטולה לה והאי דאמרי מפקפק הכי קאמרי המפקפק לא הועיל ונוטל אחת מבינתים: **ה"ק.** ליה רבי מאיר לר' יהודה לא נחלקו בדבר זה דב"ש וב"ה כוותי סבירא להו דאין מסככין בנסרים ולא מהני פקפוק: **ומאי קמ"ל.** דסתם למתני' מאי אשמעינן בהך פלוגתא למיתנייה במתני': **אמר ר' חייא בר אבא הו'.** ריש לקח בנסרים שאין בני ארבעה אבל אלא בנסרים שאין בני ארבעה אבל משופין הן וחלקים ורחוין לתשמיש ומשום גזרת כלים נגעו בה לפסול אליבא דרבי מאיר אע"ג דפשוטי כלי עץ מינהו ולא מקבלים טומאה גזר בהו אטו כלים המקבלים טומאה: **סיפא רבי יהודה (היא) דקאמר ליה לרבי מאיר אמאי קאסרת בנסרים.** לעיל (דף יד.) משום גזרת תקרה הך סברא לבית שמאי היא ושבקת בית הלל: **נשמואל דאמר.** אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה: **סיפא במאי פליגי.** הא ולאי סתם תקרה בני ארבעה הוא וקמכשר רבי יהודה אליבא דבית הלל: **בניטולי תקרה.** כלומר אמר לך שמואל לעולם בשיש בהן ארבעה ולא היתה כאן תקרה מתחלה ועכשיו הוא בא לסכך בהו לשם סוכה אפילו רבי יהודה פסיל דגזרינן משום תקרה שלא יבא ויעשה תחת קורות ביתו ויאמר מה לי זה מה לי זה הדשה אבל השתא דזו תקרה היתה ובא לידי מעשה לעשות לשם סוכה וזה מוכיח שיודע שאמתה תורה תעשה ולא מן העשוי פליגי רבי יהודה ורבי מאיר אי איכא תו למגזר משום תקרה או לא רבי יהודה סבר בטולי תקרה בבית שמאי צריך ליטול מבינתים דלא"ג דמוכיח שבקי בתעשה ולא מן העשוי גזרי בה וב"ה סברי כיון דבטלה והוכיח שהתקרה פסולה תו ליכא למגזר ור"מ סבר לא נחלקו כו' ולא בה גזרינן: **מתני' המקרה סוכתו.** כמו שאנו עושין שמסדרין כלונסות תחלה בסכך ונותנין פסל עליהן: **ארוכות.** אשפונד"ש בלע"ז [ע"פ] ובגמרא מפרש דמקבלי טומאה: **אם יש ריוח ביניהן כמותן.** בין שפוד לשפוד על פני כולה ויתן שם הפסל וכן על פני כולה ובגמרא פריך הא אין הכשר מרובה על הפסול: **גמ' פרוץ כעומד.** לענין מחילת שבת אתמר. מחילה שנעשית בפסין רחבין ג' והניח בין פס לפס כמלא פס דנפקא ליה מתורת לבוד וכן על פני כולה דהוה ליה פרוץ כעומד ודכוותה הכא במתניתין דהוה ליה פסול כשר: **בנכנס ויוצא.** שיהא פסל הרוחב כמותן יכול ליכנס וליצא בריוח שבינתים דהשתא הוה ליה פסל שנותן שם מרובה על השפודים [ט] והאויר יותר על השפודים: והא

מתני' תקרה שאין עליה מעזיבה ר' יהודה אומר בית שמאי אומרים מפקפק ונוטל אחת מבינתים ובית הלל אומרים [א]מפקפק או נוטל אחת מבינתים רבי מאיר אומר נוטל אחת מבינתים ואינו מפקפק: **גמ'** בשלמא ב"ה טעמייהו משום [ב]תעשה ולא מן העשוי אי מפקפק עביד ליה מעשה אי נוטל אחת מבינתים עבד בה מעשה אלא בית שמאי מאי טעמייהו אי משום תעשה ולא מן העשוי בחדא סגי אי משום גזרת תקרה בנוטל אחת מבינתים סגי לעולם משום גזרת תקרה והכי קאמרי אף על פי שמפקפק אי נוטל אחת מבינתים אין אי לא לא אי הכי אימא סיפא ר' מאיר אומר נוטל אחת מבינתים אבל לא יפקפק רבי מאיר היינו בית שמאי הכי קאמר [ג]לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה מאי קמ"ל דר"מ אית ליה גזרת תקרה ור"י לית ליה גזרת תקרה והא אפליגו בה חדא זימנא דתנן [ג]מסככין בנסרים דברי ר' יהודה ורבי מאיר אוסר א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן רישא בנסרים משופין עסקינן ומשום גזרת כלים נגעו בה ולר"י אמר רב דאמר [ד]סככה בחיצין זכרים כשרה בנקבות פסולה ולא גזר זכרים אטו נקבות הכא נמי לא גגזר נסרים משופין אטו כלים אלא על כרחך רישא פליגי בגזרת תקרה וסיפא פליגי בגזרת תקרה ואפליגי בתרתי זימני ל"ל סיפא ר' יהודה (היא) דקא אמר ליה לרבי מאיר אמאי קא אסרת בנסרים משום גזרת תקרה האי סברא לבית שמאי הוא דאית להו ובית הלל לא גזרי ואמר רבי מאיר לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה הניחא לרב דאמר מחלוקת בשיש בהן ארבעה דר' מאיר אית ליה גזרת תקרה ורבי יהודה לית ליה גזרת תקרה אלא לשמואל דאמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה סיפא במאי פליגי בביטולי תקרה קא מיפלגי [ה]מר סבר בטלה בהכי ומר סבר בהכי לא בטלה: **מתני'** [ו]בהמקרה סוכתו בשפודין או בארוכו' המטה אם יש ריוח ביניהן כמותן כשרה [ז]החוטט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה: **גמ'** לימא תיהוי תיובתא' דרב הונא בריה דרב יהושע דאתמר [ח]פרוץ כעומד רב פפא אמר [ט]מותר ורב הונא בריה דרב יהושע אמר [י]אסור אמר לך רב הונא בריה דרב יהושע מאי כמותן בנכנס ויוצא

רבי מאיר אומר נוטל אחת מבינתים אבל לא יפקפק. אמין פקפוק מועיל לו ורבי מאיר לטעמיה דאמר אין מסככין בנסרים וע"י פסל שבינתים מיתכשרא ושמואל דאמר לקמן (דף יח:) סכך פסול פוסל באמצע בארבעה מיתוקמא כדפרישי' לעיל דינהו שני פסלים באמצע ואין בו אלא שמנה אמות דדופן עקומה אמרינן עד הכתלים ומפקינן הסוכה אי נמי ס"ל כרב דאמר לקמן סכך פסול בין מן הצד בין מן האמצע באמצע אמות הלכך לא פסלי נסרים שבינתים דליכא שיעור פסול ביחד דלרבי מאיר אין מועיל פקפוק לבטולי תקרה שהנסרים ארבעה ולכך בעי שיטול אחד מבינתים ותימה אדפריך לקמן מברייתא לשמואל דאמר באמצע פסול באמצע הוה ליה לאקשויי ממתני' ולשנויי וי"ל משום דמתניתין לא קתני בהדיא נסרים של ארבעה אלא מכח סתם תקרה:

פרוץ כעומד. נראה דהלכה כר' יוסי דאמר פרק שני דבכורות (דף יח: ושם) אפשר לעמצע לכל הפחות בידי אדם מדאפליגי אמוראי הכא בפרוץ כעומד ובפרק שני דחולין (דף כח: ושם) במחצה על מחצה כרוב [א] והא דקאמרינן התם גבי חלקו לשנים [ב] והן שוין דטמאין שניהן לפי שאי אפשר לעמצע בכלי חרס [ג] כולהו מודו דקאמרינן בבכורות (דף יח: ושם) משום דאית ביה גומות ואין לומר דשמעתין אפילו כמאן דאמר אי אפשר וקרי פרוץ כעומד ממחצה על מחצה כשדומה לנו שהן שוין אע"ג דשמא אינן שוין דהא מפרש טעמא פ"ק דעירובין (דף טו: ושם) ובפ' שני דחולין (דף כח:) דלא הוי כעומד וכרוב משום דהכי אגמריה רחמנא למשה גדול רובא ושמוטו רובא ותיפוק ליה משום דבלא"ה הוא אסור מספק משום דשמא שייר רובא [ד] והא דפריך בגיטין בפרק הזורק (דף עח. ושם:) גבי דאתמו תרוייהו בהדי הדדי בארבע אמות והא אי אי אפשר לעמצע אפילו תהא הלכה כר"י הגלילי מכל מקום דוחק הוא להעמיד המשנה בכך שאין רגילות להיות ומסתמא לא כוונו לבא בבת אחת [ה] ובפרק שבועת העדות (שבועות דף לב. ושם) גבי

צה א מיי' פ"ה מהל' סוכה הלכה ח סמג עשין מג טוש"ע א"ח סימן תרלא סעיף ט:
צו ב ג מיי' פ"ה מהל' סוכה הלכה טז טוש"ע א"ח סימן תרכו סעיף ג וסימן תרלא סעיף ח:
ד [מיי' פט"ז מהל' שבת הל' טז טוש"ע א"ח סי' שסב סעי' ט]:

רבינו חננאל

מתני' תקרה שאין עליה מעזיבה. נסרים שהבית מקורה בהן ואין עליהם טיט. מפקפק, פותח ומרחיב. דייקינן בשלמא בית הלל טעמא מאי משום תעשה ולא מן העשוי, וכל דהו מעשה מכשיר ואפילו מפקפק, אלא בית שמאי מאי טעמא. ופשטנא טעמא דבית שמאי משום גזרת תקרה, ולעולם נטילת אחת מבינתים בעי, ואפילו מפקפק לא סגי עד דשקיל אחת מבינתים. ואקשינן אי הכי ר' מאיר דאמר נוטל אחת מבינתים ואין צריך לפקפק, כבית שמאי היא. ושנינן ר' מאיר סבר בית שמאי ובית הלל שוים דמשום גזרת תקרה, ובנטילה אחת מבינתים, ואע"ג דמפקפק, מפקפק אינו מועיל. ואמרי' מאי קמ"ל והא איפליגו ר' מאיר ור' יהודה בהא סברא בחדא זימנא, דתנן מסככין בנסרים דברי ר' יהודה ור' מאיר אוסר, ואוקימנא בגזרת [תקרה] פליגי. ואתינא לאוקימנא פלוגתייה בהא דתנן מסככין בנסרין, [בנסרין] משופין לשידות ולתיבות וכיוצא בהן, ומשום גזרת כלים פליגי, ונדחת. אלא מתני' תרוייהו בגזרת תקרה פליגי, וסיפא רבי יהודה היא דאמר ליה לר' מאיר האי דגזרת סיכוך בנסרים משום גזרת תקרה, טעמא דבית שמאי [היא] דאמר' נוטל אחת מבינתים אע"פ שפקפק, אבל בית הלל (ו)אפילו בפקפוק סגי, ואמר ליה ר' מאיר בדבר זה שניהן לא נחלקו, בגזרת תקרה. ושמואל דאמר נסרין בשאין בהן ד' מחלוקת אבל בנסרין שיש בהן [ד'] דברי הכל פסולה, אלמא ר' יהודה נמי אית ליה גזרת תקרה. אמר לך סיפא בבטולי תקרה פליגי, רבי יהודה סבר אפילו בפקפוק בטלה וכל שכן בנטילת נסר מבינתים, ורבי מאיר סבר לעולם לא בטלה אלא בנטילה. **מתני'** המקרה סוכתו **בשפודין** כו'. ואקשינן מינה לרב הונא (בר הושעיא) [בריה דרב יהושע] עד דאמר בעירובין פרוץ כעומד אסור לטלטל, שאינה מחיצה, והכא תנן אם יש ריוח כמותן (לעשות) [לסכך] בהן כשרה, שנמצא הריוח סכך כשר והשפודין כפרוץ, וקתני כשרה. ומשני מאי ריוח ביניהן כמותן דקתני במתני', בשיש ריוח להכניס סכך כשר ביניהן להכניס ולהוציא, כלומר אם יש לו יתרון כמעט מן השפודין.

עין משפט נר מצוה

לעזי רש"י

אישפונדי"ש. לבזבזים, קרשים (שבשפת המיטה) לאורך.

מוסף רש"י

מפקפק. לשון חמיטה בדבר קטום לפשפשו, ובלע"ז פוריי"ד (ע"ז לה:). **סככה בחיצין.** בית יד של חיצים פלקי"ש בלע"ז (לעיל יב:). **זכרים.** כעין שלנו שמוחצין אותה בבית קיבול של חץ, כשורה, דאע"ג דכלים ניטהו, פשוטי כלי עץ אין מקבלין טומאה (שם). **נקבות.** שיש נקב בראשו והחץ עשוי כמרלע וכנגס לתוך הנקב, הוו להו מקבלין שבכלי עץ ולאוין לקבל טומאה ופסולה (שם). **אם יש ריוח ביניהן כמותן.** לסכך שם בסכך כשר (ערובין טו:). **החוטט בגדיש לעשות לו סוכה.** נוטל מן העומרים למטה סמוך לארץ ועכנס לתוכו ועושה חלל כשיעור סוכה וסכך עשוי ועומד מעליו (לעיל יב.).

מוסף תוספות

א. סימן שחציו שחוט וחציו אינו שחוט הוי כאילו רובו שחוט וכשר. רש"י חולין כח: ואם אי אפשר לצמצם היכי שריא מספק והא שמא שייר רובא. תוס' חולין כח: ד"ה לפי. ב. תנור שנטמא אין לו טהרה אלא נתיצה כדכתיב יותץ ואם נשתייר רובו שלם לאו נתיצה הוא. רש"י חולין שם. ג. שיהו מכוונים אלא ודאי בחד מינייהו איכא רובא ולא ידעינן בהי מינייהו הילכך לא סלקא טומאה מינייהו. שם. ד. אלא על כרחך אפשר לצמצם ולעמוד על עיקר הדבר. תוס' המל"ש. ה. [ר]הוי כבירי שמים. תוס' חולין כח: ד"ה לפי.

צז א ב מיי' פ"ה מהל' סוכה הל' ט"ז וסמג עשין מג טוש"ע ס"ח סימן תרלא סעיף ח:

צח ג מיי' וסמג שם טוש"ע ס"ח סימן תרכט סעיף ב:

רבינו חננאל

ודהיגן והא [אין] איפשר לצמצם כלומר. אם תבא להכניס ביניהן ולהוציא סכך כשר כמותם, אי אפשר שלא תדחק השפוד כמעט מהנה או מהנה, שנמצא מצד אחד יתר ומצד האחר פחות. ושנינן במעדיף ברירות יתר ממקום השפוד, שנביא שם סכך כשר כמותו ולא יזוז ממקומו ולא ידחוק השפוד. **ובא** רבא בטעם אחר ואמר לעולם אין שם ריוח אלא כמותם בנכנס ויוצא, מאי אמרת חיישינן דילמא בעידנא דסכיך ביניהו דחיק ליה לסכך פסול כדאמרינן, אם היה סכך פסול נתון שתי נותן הסכך כשר עליהן ערב, ולא נמצא מכניס ביניהם כלום ולא דוחק. וכך פירוש השמועה. **או בארוכות המטה.** ואוקימנא בארוכה ושתי כרעים דכלי הוא, וכי הא דתנן

גבי כפרו שניסס כחתת פריך והא מי אפשר לצמצם ומשני רבי יוסי הגלילי היא ורבי יוחנן משני אפילו תימא רבנן משמע דאין הלכה כרבי יוסי הגלילי וכן פרק ד' אחין (יבמות דף כח.) גבי אחיות אינו יודע מי שנאן אמר אליבא דרבי יוחנן לא סתם לן תנא כר"י הגלילי לכך נראה דבידי שמים אין הלכה כמותו והני הוו כבידי שמים אבל בידי אדם הלכה כמותו כדמוכח הך דשמעתין ובפרק שני דחולין (דף כח.) ויש מימה הא דאמרי' פ"ק דעירובין (דף ה:) לחי המשוך מדופני של מבוי (ב) לתוך המבוי [א] פחות מארבע אמות אין צריך לחי אחר להתירו ארבע אמות צריך לחי אחר להתירו [ב] וקאמר רב הונא בריה דרב יהושע לא אמרו אלא במבוי שמונה אבל במבוי שבעה ניתר בעומד מרובה על הפרוץ רב אשי אומר אפילו במבוי ח' לא צריך לחי ממה נפשך אי עומד נפיש ניתר בעומד מרובה על הפרוץ אי פרוץ נפיש נדון משום לחי כלומר א"כ אין בלחי ד' אמות מאי אמרת שוו תרווייהו הוה ליה ספק דבריהם וכל ספק דבריהם להקל משמע דאי אפשר לברר הדבר וי"ל דעולם אפשר למדוד ולברר אלא לא הטרימוהו חכמים למדוד שם מספק כיון דבין עומד נפיש בין פרוץ נפיש ליכא חשש איסור אלא אם כן הן שוין ומילתא דלא שכיחא היא [ג] מכל מקום אם היתה איסורא דאורייתא היה אסור כיון דאפשר למדוד ומזה אין להקשות על רב אשי כי שוו כי הדדי ליתסרו דקיימא לן פרוץ כעומד מותר דהתם קאי על רב הונא בריה דרב יהושע דסבירא ליה פרוץ כעומד אסור ויש לפרש דהני אמוראי דפרוץ כעומד ומחלה על מחלה כרוב מני סברי כרבנן דאי אפשר לצמצם אפילו בידי אדם ומאן דאמרי דאינה עומד משום [ד] דאימא עומד מרובה ואח"ל שהן שוין [ה] דחמינא אמר לא תפרוץ רובא [ו] ומאן דאסר משום (ג) דאמר פרוץ מרובה ואח"ל שהן שוין דחמינא אמר גדול רובא וכן לענין מחלה על מחלה דשחיטה והשתא ניחא טפי הניא דספק דבריהם להקל כיון דאי אפשר למדוד ומיהו קשה דמשמע דספיקא דאורייתא היה אסור משום חשש בעלמא שמא הן שוין אף על גב דאי עומד נפיש מותר ואי פרוץ נפיש מותר ואם כן היכי דייק נמי פרק שני דבכורות (דף יח: ושם) מהניא דנמלא הרוג מכוון בין שתי עיירות בידי אדם אפשר לצמצם התם נמי אף על גב דאי אפשר לצמצם ולכוון מודו רבנן דמבאין שתי עגלות משום חשש דאורייתא משום דשמא הן שוין ועוד למאן דאסר פרוץ כעומד לא אסר אלא מטעם דאמר ליה רחמנא למשה גדור רובא [ז] ולא מטעם דשמא הפרוץ מרובה [ח] ואם כן בהניא דלחי אפילו הוי ספיקא דאורייתא תשתרי כיון דבין פרוץ בין עומד נפיש מותר [ט] ומהאי דפריך בשמעתין והא אפשר לצמצם אין לדקדק שום דבר דרבינו חננאל גרים והא אי אפשר לצמצם וכן ר"ת ולגירסתם נמי אין ראיה שיהא הלכה כן דלא הוי כמו אי אפשר לצמצם דעלמא אלא כלומר אי אפשר בשום ענין אלא יהא אויר משהו בין הסכך לשפוד בשממנא בהכשר אומו מלא נכנס ויוצא דאינו דוחק כל כך הכשר לקרבו אצל הפסול אלא יהא אויר משהו בין הכשר לפסול ונמצא שאין הכשר מרובה על האויר ועל הפסול ומשני במעדיף כלומר עד שבא מן הכשר על השפודים שמכאן ומכאן שנתכסה כל האויר [י] ורבא משני דאפילו תימא אינן מעדיפים אם היו נתונים שתי נותנן ערב אי אפשר אלא יתכסה כל האויר שהכשר נסמך בפסול אי נמי דווקא שתי וערב מהני לרבא אבל בענין אחר לא דגזרינן שמא לא יעדיף אבל שתי וערב אי אפשר בלא העדפה אלא יפול הכשר ולפי זה לא גרסינן כמו שכתוב ברוב הספרים אמר רבא אפילו תימא בשאינו מעדיף ובפרק קמא דעירובין (דף טו:) אינו בשום ספר ובהניא דסוף בכורות (דף ס:) דילמא שנים בעשירי וקראן עשירי [יא] משמע דסבר לה כרבי יוסי הגלילי דאמר אפילו בידי שמים אפשר לצמצם דאי כרבנן דאמרי אי אפשר לצמצם אומו שקדם הוי עשירי ואפילו שתק בו והוה ליה כאילו קרא לעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי שאין אחד עשר קדום אלא נעקר שם עשירי ממנו [יב] וכן בהניא דסוף פרק שני דחולין (דף לח:) דתחת אמו פרט ליתום דאוקמינן בזה פירש למייתה וזה פירש לחייס [יג] וכן בפרק בהמה המקשה (חולין דף ע.) גבי הא דבעי רבא הלכו בגבריס אחר הרוב [יד] ויש לדחות הניא דסוף בכורות דאפילו סבר אי אפשר לצמצם כיון דאין יכול להכיר איזה קדם משהו לחבירו ונתכוון לקרות שניהם עשירי ובנתא אחת קראם לא דמי לקרא לעשירי עשירי ואחר כך לאחד עשר עשירי והא דקאמרינן התם אבל בנתא אחת תרווייהו קדשי לא ממש בנתא אחת בצמצום [אלא] כדפירשתי ומיהו קשיא דפרק מי שהוציאוהו (עירובין דף נ.) ופרק שני דקדושין (דף נא.) פריך מהך וילאו שנים בעשירי לרבה דאמר כל שאינו בזה אחר זה אפילו בנתא אחת אינו ומשמע דקשיא ליה וכיון דבזה אחר זה אין אחרון קדוש בנתא אחת לא יהא קדוש לא זה ולא זה כמו מקדש אשה ואחותה והיאך יכול להיות זה דלא קריאת שם דידה מהכא כיון דאי אפשר ליה לצמצם [טו] ממה נפשך עשירי מאיליו קדוש ויש לומר דמבתרא פריך היאך הוא קדוש כיון דאי אפשר לצמצם אינו קדוש אלא מחמת דיבורו [טז]:

והא אפשר לצמצם. קא סלקא דעתך דהא דקמתרץ בנכנס ויוצא הכי קמתרץ כל כמותו בנכנס ויוצא דאין דרך לצמצם והא כו' סוגיא דהש"ס שאינו אלא כמשיב דאינו חושש בקושיא שלו דלעולם אייבי בנכנס ויוצא וי"ל במעדיף שמרבה בספל עד שמכסה השפודים ונמצא סכך כשר רבה על סכך פסול ומבטלו ובענין זה פי' בקונטרס בדרבא אם היו נתונין ערב ולחלי פירושא קא משמע לן רבא דבמעדיף לא מהני משום דזימנין דלאו אדעתיה לא יבה בכשר אבל כשמשנה להניח בענין שתי וערב אי אפשר אלא יבה ומיהו קשה להאי [א] פירושא דאין דומה שיתבטל סכך פסול בכשר אע"פ שהכשר רוב כיון דאין מעורבין זה בזה ויכר כל אחד בפני עצמו כמו שפי' בקונטרס דכשהבטן דלעיל (דף ט:) שעירבן ואינו ניכר הי ניהו פסול והי ניהו כשר וגירסת ר"ת עיקר דגרס והא אי אפשר לצמלס כדפרישית וניחא לפי גירסתו דלא קיימא השתא רבי אמי ורבא לשנויי כאמאן דאמר פרוץ כעומד אסור לבולהו קאמרינן הכא הך פירכא דאי אפשר לצמלס [יז] אבל לגירסת הקונטרס קיימי השתא לשנויי כאמאן דאמר פרוץ כעומד אסור והיינו דלא כהלכתא דפרק קמא דעירובין (דף טח:) פסקינן הלכה כמאן דאמר מותר:

בארוכה ושתי כרעים בקצרה ושתי כרעים. סוגיא דשמעתין כרבי נחמיה דרבנן לא מטמאי בארוכה ושתי כרעים התנן במסכת כלים פרק י"ח (מ"ה) מטה שהיתה טמאה מדרס ניטלה קלרה ושתי כרעים טמאה ארוכה ושתי כרעים טהורה ורבי נחמיה מטמא ודוקא כשכל המטה קיימת וכולה של אדם אחד שסופו לחזור ולחברה אבל אם נאבד מקצתה או של שני בני אדם הואיל ואין סופן לחזור ולחברה טפי אפילו איכא ארוכה ושתי כרעים קלרה ושתי כרעים טהורה כדתנן במסכת כלים פרק י"ח (מ"ט) ובפרק שלשה שאכלו (ברכות דף נ:) מייתינן לה מטה שנגנבה חליה או שאבדה חליה חלקוה אחין או שותפין טהורה המזיקות מקבלת טומאה מכאן ולהבא והא דתנן התם כרע שהיתה טמאה מדרס וחברה למטה שלה טמאה מדרס פירשה היא טמאה מדרס והמטה מגע מדרס אלמא דכרע לחודיה טמא [יח] היינו לאחר שחברו למטה טמאה חוזר לטומאה ישנה אפילו במטה טהורה אבל כל זמן שלא חברו טהורה אע"פ שפירש ממטה טמאה:

מטה

(ה) והא אפשר לצמלס. קס"ד דהאי דקמתרץ בנכנס ויוצא הכי מתרץ כל כמותו בנכנס ויוצא הוא שמא הוא בנכנס ויוצא דאין דרך לצמלס ולכוין כמותן ממש לא פחות ולא יותר ופרכינן והא אם יתן דעתו לכך אפשר לצמלס וקתני מתניתין כמותן כשרה והוה ליה פרוץ כעומד: ומשני **אמר רבי אמי במעדיף.** מתניתין לא אכשר במצמלס אלא במעדיף ריוח שביניהם על רחב השפודין וכמותן דקתני בנכנס ויוצא: **רבא אמר.** אפילו במצמלס ואם היו נתונין השפודין שתי נותנן לקיים של סכך ערב דע"כ אם אינו נותן ראשי הקנים על שפודין הרי הן נופלין לארץ והלכך הוה ליה כשר מרובה על הפסול ומבטלן: **בגלאי ניים.** לקמן [מח.] מפרש במטלניות שאין בהן שלש על שלש דאף על גב דהשתא לא מקבלי טומאה כיון דמכלי אתו גזור בה רבנן. ארוכות נמי השתא לא מקבלי טומאה דלא חזו למידי אלא מכלי קאתו: **בארוכה ושתי כרעים עמה.** ולקמן [שם] מפרש למאי חזו: **קלרה.** אותם אשר ברוחב המטה לגד מראשותיה ומרגלותיה:

מחילה

(א) ל"ל דלחי גירס' מהרש"ל,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והא אפשר הד"ל עם ד"ה ומשני וכו' דקתני הכא בנכנס ויוצא: (ב) תוס' ד"ה פרוץ כעומד וכו' המשוך מדופנו של מבוי פחות מד' אמות נידון משום לחי ואין צריך לחי אחר להתירו ארבע אמות נידון משום מבוי וצריך לחי אחר להתירו: (ג) בא"ד ומאן דאסר משום דאימור פרוץ מרובה:

מוסף תוספות

א. בולט לרחבו של מבוי וסותמו. תוס' עירובין ה. ד"ה לחי. ב. אע"ג דאי עבדיה משום לחי הוי כשר, דמשום דריבה בסתימתו לא גרע מלחי משהו, הכא כיון דלאו להכי איקבע אגן במחשבה לא מצינן לאפוקיה מתורת כותל ולשווייה לחי. רש"י שם. ג. ורוב פעמים שמא טרעים ואין מכוונים ולהכי חשיב ליה ספק דבריהם. אור זרוע הל' עירובין סי' קכד'. ד. דהוה כעין ספק ספיקא. תוס' הרא"ש. ה. ריש [שאין] מסכימין לשיטה זו דכיון (דאפשר) דאמרת אי אפשר לצמצם בידי אדם אין לנו לתלות בו כלל ואין לנו אלא או שהוא יותר ממחצה או פחות מכאן וליכא אלא חד צד להיתירא וחד צד לאיסורא וכו', ונראה כי בעלי השיטה הזאת סבורין כי כשאנו אומרים אי אפשר לצמצם היינו שאי אפשר לצמצם הדבר ולעמוד על המדה בצמצום אבל הדבר עצמו אפשר שיארע מאליו שיבא בצמצום אלא דאנן לא אפשר לן למיקם עליה. ריטב"א עירובין דף ה: ו. ולא ספק ספיקא ממש דאין זה אלא ספקא אחת שמא הוי פרוץ מרובה שמא לא הוי אלא מצוי הוא יותר ההיתר מן האיסור. תוס' הרא"ש. ז. ואיכא למתלי טפי לאיסור מלהיתר אבל אם היה לתלות להיתר יותר מלאיסור היה מותר. תוס' כתובות יח: ד"ה אפשר. ח. כדאשכחן מאן דשרי משום דאמר רחמנא למשה לא תשייר רובא ולא אסר מטעם דשמא הפרוץ מרובה. שם. ט. ונראה לי דאיכא התם למיחש שמא ח' אמות אינם מצומצמות ואפילו פרוץ מרובה לא יהא נידון משום לחי ולהכי דווקא בספק דבריהם יש להקל. תוס' חולין מח: ד"ה לפי. י. כלומר שנותן הכשר על השפודין שמכאן ומכאן ונמצא שמתכסה כל האויר. תוס' הרא"ש. יא. עשירי ואחד עשר מעורבין כלומר מעשר גמור ואחד עשר קדוש הויין מעורבין ביחד. רש"י

כתובות ס. יב. א"כ הו"ל למימר עשירי וחולין מעורבין זה בזה. תוס' עירובין נ. ד"ה ומאמר. יג. ואם אי אפשר לצמצם אמאי איצטריך למעוטי מספיקא הייתי אוסר דילמא מתה אמו והדר ילדתו והוה ליה יוצא דופן. תוס' עירובין טו: ד"ה פרוץ. יד. שיצא חציו של עובר ורוב אבר משלים אותו החצי ואי שדינא למיעוטא דגוואי בתר רובא נפק ליה רובא דולד. רש"י חולין ט. שיצא חציו ברוב אבר ואם אי אפשר לצמצם מאי קמיבעי ליה ממה נפשך טעון קבורה שמא יצא רובו. תוס' עירובין שם. טו. והאחד יצא תחילה. תוס' עירובין נ. ד"ה ומאמר. טז. הרי בזה אחר זה לא קדוש. רי"פ עירובין נ. יז. דפריך למ"ד פרוץ כעומד מותר דאיהו מוקי לה במצמצם נמצא שהפסול מרובה כיון שאי אפשר לצמצם ולמאלות כל החלל בסכך כשר. תוס' הרא"ש. יח. [וקשה] דכי פירש מן המטה נטהר דארוכה ושתי כרעים בענין או קצרה ושתי כרעים. פי' הרא"ש כלים פי"ח מ"ז.

חבילה. ומטהרת חבילה. אם טמאה היא אין טבילה עולה לה אבריה אבריה אלא מתקנה ומטבילה: **נמסמכינהו אגודא.** לקרבן אלא הכותל הרחב כמלא רוחב מטה ונותן עליה מן הכרעים ולכותל למרגלותיה ולמרגלותיה: **ומשדא אשני.** ונותן מבליס ומסרג ורואיה למשכב ומטמא מדרס: **שיפא.** ליסק"ל: **ושל גמי.** יוג"ק: **שיריה.** כגון נפחתה ונשתייר בה: **אע"פ.** שפחותה עכשיו מכשיעור לטומאה דתנן (כלים פ' כ"ז מ"ב) מפץ שאם על שאם: **אין מסككין.** הואיל ומכלי קאתו ומחלתה היתה מקבלת טומאת משכב הזב והנדה: **גדולה מסككין בה.** דלמו כלי הוא דקמתמ לסיכוך: **אף היא מקבלת טומאה.** קסבר קתמת לשכיבה וכלי היא: **אבל אם אין שם חצי טפח.** גובה במשך אורך ורחב שבעה טפחים כשיעור סוכה ואח"כ הגדים כל הגדים על אותו חצי דעכשיו נעשה שם סכך מעליו ולא היה עליו שם סכך מתחילה: **אבל אם יש שם כו'.** חצי טפח אהל הוא נמלא שם סכך על אותו גדיש וכשחוטט בו מלמטה למעלה עד שמגביה את החצי לשיעור גובה עשרה אין זו עשייתו שהרי אינו מתקן אלא הדפנות ובדפנות לא אמרינן תעשה ולא מן העשוי והרי היא כסוכה שפחותה מעשרה ותקן בה והשלימה לעשרה: **איכא דרמי לה מירמא.** לא מתני להא דרב הונא בלשון לא שנו ולפרושי מתני' אלא רמי מתני' מילתא' אבריתא ודרב הונא אשנויא אתמר: **מתני' המשלשל.** כל מלמעלה למטה קרי שלשול: **מלמעלה למטה.** שהתחיל לארוג המחיצה אצל הסכך ואורג ובא כלפי מטה: **שלשה טפחים פסולה.** דהיינו כדי שיזדקר הגדי בצד ראש דאמרן [יד:] פסולה: **מלמטה למעלה.** שהתחיל לארוג מלמטה סמוך לקרקע ומגביה ועולה כיון שהגביה עשרה כשרה ואף על פי שלא הגיע לסכך: **רבי יוסי אומר אפשר שמלמטה למעלה.** דיו באריגת י': **כך מלמעלה למטה.** דיו באריגת עשרה ואפילו גבוהה הרבה מן הארץ כשרה וקסבר מחיצה תלויה עשרה מתרת: **גמ' בור שבין שתי חצירות.** חצי בחצר זו וחצי בחצר זו ומחיצה בין החצירות ומהלכת ותלויה על פי הבור ואין פתח ביניהם לערב זו עם זו: **אין ממלאין ממנה.** לא זו ולא זו לפי שמימי חצר זו מבזין לזו: **בין מלמטה.** סמוך למים: **בין מצוד אוגנו.** כלומר בין מלמעלה רחוק מן המים ובלבד שתהא בתוך אוגן של בור דמוכחא מילתא דבשביל אוגן המים נעשית. ומפרשינן טעמא בעירובין שמחיצה תלויה מתרת במים דקל הוא שהקילו חכמים במים אבל מחיצה החוצצת את החצירות ומהלכת ע"פ הבור אלא בשביל המים אינה מתרת דאין מחיצה תלויה מתרת במים אלא הנעשית בשביל להתיר מלוי המים כגון גזוזטרא שלמעלה מן היס דתנן בעירובין (דף פז:) דעושין לה מחיצה תלוי' וכגון זו שבתוך אוגן הבור:

בית

מטה מטמאת חבילה. משנה היא פרק י"ח דכלים ומטמאת חבילה כשהיא מחובלת יחד אבל נתפרקה אבר אבר אינה מקבלת טומאה אפילו בקלרה ושתי כרעים ומכל מקום מודה רבי אליעזר שאם נתפרקה וחזר וחיברה חוזרת לטומאתה כדקאמר ומטהרת חבילה אם טמאה היא אין טבילה עולה לה אבריה אבריה אלא מתקנה ומטבילה וחכמים אומרים מטמאת אבריה כדמסיק בתרוכה ושתי כרעים כן ריבוטא דמתני' דכלים לכאורה אבל בתוספתא דכלים לא משמע הכי דתניא כילד כרע שפרשה מן המרוכה עם הקלרה רבי אליעזר אומר הרי זה חיבור ואם הטבילה אינה חוצצת וחכמים אומרים אינו חיבור ואם הטבילה חוצצת ולפי שיטת התוס' הכי פירושא דמתני' ומטמאת חבילה דכשם כשכולה שלימה אם נטמא אחד מאבריה נטמאת כולה כך נמי כשפירש הכרע מן המרוכה ועומדת עם הקלרה חיבור הוא ואם נטמאת הכרע נטמאת הקלרה והיינו דקתני בתוספתא רבי אליעזר אומר הרי זה חיבור ומטהרת חבילה אם הטבילו הכרע והקלרה ביחד אין הקלרה חוצצת עליה כי היכא דלא חייצא במטביל את השלימה וחכמים אומרים מיטמאת אבריה ולא חבילה ואם נטמאת הכרע היא טמאה ולא קלרה ואינה חיבור כשלימה והיינו דקתני בתוספתא וחכ"א אינה חיבור ומטהרת אבריה מטביל הכרע בפני עצמה ולא חבילה הכרע עם הקלרה שהקלרה חוצצת עליה ואינה כשלימה דהמטביל מטה שלימה אע"פ שלא פירקה טהורה:

ומטהרת חבילה. משמע דפשוטי כלי עץ

ט) טמאין כגון מטה דחזיא למדרסות (א) ואית להו טהרה במקוה והא דמשמע פרק רבי עקיבא (שבת דף פד. ושם) דמפץ אין לה טהרה במקוה אומר ר"ת דהתם בשל שיפא ושל גמי והא דאמרינן פ' כילד הרגל (נ"ק דף כה: ושם) גבי מפץ וקמייתי לה בין לטומאת ערב בין לטומאת שבעה דמשמע שיש לו טהרה לאחר שבעה דאפילו באנו לפרש דלדין טומאת שבעה קאמר כלומר להיות אב הטומאה משום דאין לך דבר הטמא טומאת שבעה אלא אם כן הוא אב הטומאה מכל מקום אי ליתא ליה טהרה במקוה אין יכול לעשות אב הטומאה כדמוכח בשאלי עירובין (דף קד:) אלא צריך לומר דהיא בריאתא דמפץ בתמ מגין משמע דמיילי ליה בכל מפץ בין בשל עץ כגון מחצלת של קנים בין בשל שיפא וגמי ודייקינן פרק אמר רבי עקיבא (שבת דף פד.) ממפץ של שיפא וגמי ובפרק כילד הרגל (נ"ק דף כה:) דייקינן ממפץ של עץ והא דאית להו לפשוטי כלי עץ טהרה במקוה אף על גב דקרא דבמים יובא דבסוף פרשת שמיני כתיב גבי מקבלי כלי עץ דכתיב מכל כלי עץ או בגד או עור או שק מכל מקום נפקא לן מאידך קרא דכתיב בפרשת מדין כל מעשה עזים וכל כלי עץ תתחטאו [ב] דליכא למימר מה מעשה עזים מטולטל אלא וריקן דלא שייך למדרס הכי אלא גבי שק שאין דרך לעשותו אלא מלא וריקן שעשוי לשאת בו משאות דכתיב (בראשית מב) והשיב כספיהם איש אל שקו: **דלא** חזי' **לא לעניים ולא לעשירים.** ואפילו איסב עליהן בטלה דעתו והא דמשמע בזבחים פרק בס חטאת (דף לד.) דמטלית פחותה משלש על שלש מהניא ביה מחשבה [ג] דלא דמי דהתם מחשבתו איכרת מתוך מעשיו דכפרישית פרק כ"ח דכליס: **אבל אם יש שם חצי טפח.** מלינן למימר רב הונא לטעמייה דאמר לעיל (דף י.) גבי בין סוכה לסוכה טפח ושמא מאן דאמר התם מרבעה הכא מודה דהא דשמואל דאמר התם עשרה הכא לא שייך [ד]:

בין מלמטה בין מתוך אוגנו. ויש ספרים שכתוב בהן בין מלמטה מתוך אוגנו ולא יתכן דאם כן מלמעלה היינו חוץ לבור ולמי בתוך הבור וערב דאם כן לא הוי למעלה דת"ק כגון למעלה דרבן שמעון בן גמליאל דפליגי אמוראי פרק כילד משתתפין (עירובין דף פו.) דרב הונא אמר למטה למטה ממש [ה] למעלה למעלה ממש וזה וזה בבור ורב יהודה אומר למטה למטה מן המים [למעלה למעלה מן המים]:

בית

מטה מטמאת חבילה ומטהרת חבילה דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים אמטמאת אברים ומטהרת אברים מאי ניהו א"ר חנן אמר רבי ארוכה ושתי כרעים קצרה ושתי כרעים למאי חזיא למסמכינהו אגודא [ב] ולמיתב עלייהו ומשדא אשלי גופא אמר ר' אמי בר טביומי סככה בבלאי כלים פסולה מאי בלאי כלים [ג] אמר אביי [ד] מטלניות שאין בהם שלש על שלש דלא חזיין לא לעניים ולא לעשירים תניא כוותיה דרבי אמי בר טביומי מחצלת של שיפא ושל גמי שיריה אע"פ שנפחתו מכשיעורה אין מסككין בהן [ה] מחצלת הקנים גדולה מסككין בה קטנה אין מסككין בה ר' אליעזר אומר [ו] אף היא מקבלת טומאה ואין מסككין בה: [ז] החוטט בגדיש: אמר רב הונא [ח] לא שנו אלא שאין שם חלל טפח במשך שבעה אבל יש שם חלל טפח במשך שבעה הרי זה סוכה [ט] תניא נמי הכי החוטט בגדיש לעשות לו סוכה הרי זה סוכה והאנן תנן אינה סוכה אלא לאו שמע מינה כדרב הונא שמע מינה איכא דרמי ליה מירמא תנן החוטט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה והא תניא הרי זו סוכה אמר רב הונא לא קשיא כאן בשיש שם חלל טפח במשך שבעה כאן בשאין שם חלל טפח במשך שבעה: מתני' [י] המשלשל דפנות מלמעלה למטה אם גבוה מן הארץ שלשה טפחים פסולה מלמטה למעלה אם גבוה עשרה טפחים כשרה רבי יוסי אומר כשם שמלמטה למעלה עשרה טפחים כך מלמעלה למטה עשרה טפחים: גמ' במאי קמיפלגי מר סבר מחיצה תלויה מתרת ומר סבר מחיצה תלויה אינה מתרת תנן התם [יא] בור שבין שתי חצירות אין ממלאין ממנה בשבת אלא אם כן עשה לה מחיצה עשרה טפחים בין מלמעלה בין מלמטה בין בתוך אוגנו רבן שמעון בן גמליאל אומר

בית

[ד] דא"כ אין כאן חוטט שהרי יש כאן סוכה כשירה שעשה אותו חלל לצל אע"פ שלא עשאו לשם סוכה קיי"ל כב"ה דאמרי ישנה כשירה. תוס' הרא"ש. [ה] סמוך למים. רש"י עירובין פו.

[ו] כ"ה הגי' בגרייתא לקמן כ' וכן גרס רבינו גם כאן. [ז] דברי רבינו אינו מובן דממאי לא דייק מתני' כוותיה וכל הראשונים ז"ל פסקו כוותיה וי"ע.

צט א מיי' פכ"ו מהל' כלים הלכה יג:
ק ב ג מיי' פ"ה מהל' סוכה הל' ט טוש"ע א"ח סימן תעלה:
קא ד מיי' שם פ"ד הלכה ד סמג עשין מג טוש"ע א"ח סימן תכל סעיף ט:
קב ה מיי' פט"ו מהל' שבת הלכה יג וס"ג מהל' עירובין הל' כא סמג עשין ל טוש"ע א"ח סי' שנו סעיף ל:

לעזי רש"י

לישק"א. כריך (צמח). יונ"ק. אגמון.

רבינו חננאל

מטה מיטמאת אברים ומיטהרת אברים. ר' חנן אמר בארוכה ושתי כרעים בקצרה ושני כרעים, דעדיין תורת כלי עליה, דחזיא למיסמכא אגודה ולימתב עלה ולמישד אשלא עלה. פירש גאון למיתב עלה ולמישד אשלא, דאויה היא לישב עליה ולטוות נעורת או פשתן או קנבוס. [לאש]לא, שכל הנטווה גם צריך לישב הטווה על גבי מקום גבוה כדי להפשיל וירד למטה, וכשזוקפין ארוכה (וקצרה) [או קצרה] על גבי שתי כרעים וסומכין אותה [בכותל] ויושבים עליה, וככלי חשובה ואע"פ שאינה מטה על מתכונתה, לפיכך מיטמאת אברים ומיטהרת אברים הללו. ומשום הכי דאוקימנא למתני' בדאית תורת כלי עליה, ונדחת היות סיוע לרמי בר טביומי דאמר סיככה בבלאי כלים פסולה. ופשט אביי מטלניות שאין בהן ג' על ג' דלא חזו לא לעניים ולא לעשירים. ואע"ג דתניא כוותיה דתניא מחצלת של שיפא ושל גמי אע"פ שנפחתו שיריה יותר] מכשיעור אין מסككין בהן, ושל קנים גדולה [ו] מסككין בהן, ר' אליעזר אומר אם אינה מקבלת טומאה. [ז] לא דייקא מתניתין כוותיה. **מתני' החוטט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה.** אמר רב הונא לא שנו אלא שאין חלל טפח במשך שבעה טפחים. יש מי שאומר לא שנו כי אינה סוכה, אלא בזמן [שאין] שם חלל טפח במשך שבעה טפחים, מחודש עשוי עכשיו לסוכה בהגבו, טפח גובה במשך שבעה, אבל אם יש טפח שם, הא קיימא לן דטפח אהל הוא, ומשך ז' טפחים הוא משך סוכה קטנה, וכאילו עכשיו היא עשוי[ה] לשם החג. ויש מי שאומר לא שנו אלא שאין שם חלל אפילו טפח, בתחלת גדישה הגדיש עשוי לשם צל בעלמא, אבל יש שם חלל טפח במשך שבעה טפחים שיעור משך סוכה קטנה, ונמצאת הסכך ההיא עשויה לשם צל סוכה בעלמא. וקיימא לן סוכת דקב"ש סוכה גנב"ך סוכה מכל מקום כשרה, וזה שחוטט בגדיש למטה ומסיר האלומות להשלים ז' טפחים כדי הכשר סוכה, שפיר דמי, מאחר שהסכך לשום סוכה בעלמא נעשית, ואינה עשויה לשם אוצר, שאין דרך בני אדם להגדיש

עין משפט נר מצוה

מטה מטמאת חבילה. משנה היא פרק י"ח דכלים ומטמאת חבילה כשהיא מחובלת יחד אבל נתפרקה אבר אבר אינה מקבלת טומאה אפילו בקלרה ושתי כרעים ומכל מקום מודה רבי אליעזר שאם נתפרקה וחזר וחיברה חוזרת לטומאתה כדקאמר ומטהרת חבילה אם טמאה היא אין טבילה עולה לה אבריה אבריה אלא מתקנה ומטבילה וחכמים אומרים מטמאת אבריה כדמסיק בתרוכה ושתי כרעים כן ריבוטא דמתני' דכלים לכאורה אבל בתוספתא דכלים לא משמע הכי דתניא כילד כרע שפרשה מן המרוכה עם הקלרה רבי אליעזר אומר הרי זה חיבור ואם הטבילה אינה חוצצת וחכמים אומרים אינו חיבור ואם הטבילה חוצצת ולפי שיטת התוס' הכי פירושא דמתני' ומטמאת חבילה דכשם כשכולה שלימה אם נטמא אחד מאבריה נטמאת כולה כך נמי כשפירש הכרע מן המרוכה ועומדת עם הקלרה חיבור הוא ואם נטמאת הכרע נטמאת הקלרה והיינו דקתני בתוספתא רבי אליעזר אומר הרי זה חיבור ומטהרת חבילה אם הטבילו הכרע והקלרה ביחד אין הקלרה חוצצת עליה כי היכא דלא חייצא במטביל את השלימה וחכמים אומרים מיטמאת אבריה ולא חבילה ואם נטמאת הכרע היא טמאה ולא קלרה ואינה חיבור כשלימה והיינו דקתני בתוספתא וחכ"א אינה חיבור ומטהרת אבריה מטביל הכרע בפני עצמה ולא חבילה הכרע עם הקלרה שהקלרה חוצצת עליה ואינה כשלימה דהמטביל מטה שלימה אע"פ שלא פירקה טהורה:

ומטהרת חבילה. משמע דפשוטי כלי עץ

ט) טמאין כגון מטה דחזיא למדרסות (א) ואית להו טהרה במקוה והא דמשמע פרק רבי עקיבא (שבת דף פד. ושם) דמפץ אין לה טהרה במקוה אומר ר"ת דהתם בשל שיפא ושל גמי והא דאמרינן פ' כילד הרגל (נ"ק דף כה: ושם) גבי מפץ וקמייתי לה בין לטומאת ערב בין לטומאת שבעה דמשמע שיש לו טהרה לאחר שבעה דאפילו באנו לפרש דלדין טומאת שבעה קאמר כלומר להיות אב הטומאה משום דאין לך דבר הטמא טומאת שבעה אלא אם כן הוא אב הטומאה מכל מקום אי ליתא ליה טהרה במקוה אין יכול לעשות אב הטומאה כדמוכח בשאלי עירובין (דף קד:) אלא צריך לומר דהיא בריאתא דמפץ בתמ מגין משמע דמיילי ליה בכל מפץ בין בשל עץ כגון מחצלת של קנים בין בשל שיפא וגמי ודייקינן פרק אמר רבי עקיבא (שבת דף פד.) ממפץ של שיפא וגמי ובפרק כילד הרגל (נ"ק דף כה:) דייקינן ממפץ של עץ והא דאית להו לפשוטי כלי עץ טהרה במקוה אף על גב דקרא דבמים יובא דבסוף פרשת שמיני כתיב גבי מקבלי כלי עץ דכתיב מכל כלי עץ או בגד או עור או שק מכל מקום נפקא לן מאידך קרא דכתיב בפרשת מדין כל מעשה עזים וכל כלי עץ תתחטאו [ב] דליכא למימר מה מעשה עזים מטולטל אלא וריקן דלא שייך למדרס הכי אלא גבי שק שאין דרך לעשותו אלא מלא וריקן שעשוי לשאת בו משאות דכתיב (בראשית מב) והשיב כספיהם איש אל שקו: **דלא** חזי' **לא לעניים ולא לעשירים.** ואפילו איסב עליהן בטלה דעתו והא דמשמע בזבחים פרק בס חטאת (דף לד.) דמטלית פחותה משלש על שלש מהניא ביה מחשבה [ג] דלא דמי דהתם מחשבתו איכרת מתוך מעשיו דכפרישית פרק כ"ח דכליס: **אבל אם יש שם חצי טפח.** מלינן למימר רב הונא לטעמייה דאמר לעיל (דף י.) גבי בין סוכה לסוכה טפח ושמא מאן דאמר התם מרבעה הכא מודה דהא דשמואל דאמר התם עשרה הכא לא שייך [ד]:

בין מלמטה בין מתוך אוגנו. ויש ספרים שכתוב בהן בין מלמטה מתוך אוגנו ולא יתכן דאם כן מלמעלה היינו חוץ לבור ולמי בתוך הבור וערב דאם כן לא הוי למעלה דת"ק כגון למעלה דרבן שמעון בן גמליאל דפליגי אמוראי פרק כילד משתתפין (עירובין דף פו.) דרב הונא אמר למטה למטה ממש [ה] למעלה למעלה ממש וזה וזה בבור ורב יהודה אומר למטה למטה מן המים [למעלה למעלה מן המים]:

בית

מסורת הש"ס

א) כלים פי"ח מ"ט, ב) [עי' פי' הערוך בערך שד א'], ג) [שבת קכה.], ד) [עי' תוספות שבת כו. ד"ה אין בו], ה) [נקמן כ.], ו) [שם ע"ש], ז) [שבת נ:. עירובין פו:], ח) שם ע"ש], ט) בתוס' י"פ הגרסא, הטמאין,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ומטהרת וכו' דחזיא למדרסות אית כל"ל ואות ו' נמחק:

גליון הש"ס

גמ' תנ"ה וכו' איכא דרמי ליה מירמא. כעין זה לקמן דף נ"ב ע"ב. ר"ה דף כז ע"ב. ב"ב דף יט ע"א ודף כו ע"א: תוס' ד"ה דלא חזי' וכו' ואפי' חישב. עיין נדה דף ס ע"ב תוס' ד"ה כמטלניות:

מוסף רש"י

המשלשל דפנות. ממתיל לארוג דופני הסוכה בערב כלפי מעלה ומשלשל ובא כלפי מטה. משלשל, מוריד (שבת צז. וכנ"ל ז ערובין פו:). אם גבוה מן הארץ שלשה טפחים. דגדיש בוקעים בה הוא לה תליה ופסולה (ערובין שם). מלמטה למעלה. שנוגעות בקרקע (שם). אם גבוה עשרה טפחים כשרה. ולע"פ שאינן מגיעות לסכך והכא לא גרס גבוהות מן הארץ אלא אם גבוהות עשרה טפחים (שם). כשם שמלמטה למעלה. מכשרת ליה ואף על גב דלא מטיא לסכך, כך מלמעלה למטה. דיו לה באריג עשרה ולע"פ שאינה מגעת לארץ (שם). בור שבין שתי חצירות. חצי בזו וחצי בזו, אין ממלאין ממנה בשבת. שזה ממלא מרשות חבירו (ערובין פו:). בין בתוך אוגנו. אף על פי שאינה נוגעת במים, קל הוא שהקילו חכמים במים לאמר ביה גוד אחתי לממילא ובלבד שתהא בתוך אוגן הבור שתהלה כהפקעה (שם).

מוסף תוספות

א. גבי טומאת מת כתיב (במדבר יט) וחטאו ביום השביעי. תוס' עירובין קד: ד"ה ילא. ב. דמשמע אפי' פשוטים דומיא דכלי מתכות דכתיבי התם אע"ג דהתם נמי כתיב וכל מעשה עזים וכו'. תוס' כרא"ש שבת פד. ג. [גבי דם חטאת שנתז על הבגד] דר"י דריש מה בגד דבר הראוי לקבל טומאה אף כל דבר הראוי לקבל טומאה ור' אליעזר דריש מה בגד דבר המקבל טומאה אף כל המקבל טומאה ואמרינן מאי ביניהו אמר אביי מטלית פחותה משלש על שלש מ"ד ראויה הא היא נמי ראויה היא דאי מחשב עליה. כ"ש כלים פכ"ח מ"ח.

לעזי רש"י

ק ב ג מיי' פ"ה מהל' סוכה הל' ט טוש"ע א"ח סימן תעלה:
קא ד מיי' שם פ"ד הלכה ד סמג עשין מג טוש"ע א"ח סימן תכל סעיף ט:
קב ה מיי' פט"ו מהל' שבת הלכה יג וס"ג מהל' עירובין הל' כא סמג עשין ל טוש"ע א"ח סי' שנו סעיף ל: